

המחקר עוסק בהוראת הבלט לתלמידים בוגרים ונערך באקדמית גליל מערבי ובבית הספר למחול בקריית טבעון. זו חקירה פנימית המשתרעת על פני שנים של הפרקטיקה בה אני מלמדת ובה בעת מבקרת, מנתחת ומפרשת. ידע סמוי הופך לידע גלוי הפורש את מחשבותיי, הרהורי ופעולותיי לממצאים כתובים, וכן נובע מעברי כתלמידת מחול ורקדנית בו חוויתי את החסרים ואת הניצול של הבלט, כמו גם רגעי המלאות שנטמעו בנופי.

השאלה היא כיצד אני מביאה את הסטודנטים/בוגרים לאינטגרציה בין טכניקת הבלט הקלסי, כביכול, צורנית חיצונית לכדי ערבול (fusion) עם מודעות דרך תנועה ולמידה מבפנים החוצה? בלט כפרקטיקה ״הסוחבת״ מטעני עבר המבוססים על היררכיה, גופות איזאליים, משמעת מבנה מסורתי של שיעורים וטכניקה, ובד בבד לאפשר הסתכלות על הגוף כשלם, הנותן תחושת ״מה אני כן ולא ״מה אני לא״ (Demerson, 2016). זו הוראת בלט עדכנית לבוגרים המותאמת לתקופתנו ולמנוון הטכניקות שבו.

בעוד שהרגע שבו אדם לומד דבר מה מבחוץ פנימה הוא שכיח ומכני, הרי שיהרגעי שבו אדם מחליט להשתמש בידע וליישם בגופו מתוכו כלפי העולם הוא ניסיון (experience) שאחריו לא ניתן לחזור לאותו מקום שהיינו בו כי אנו במקום אחר.

החיבור הפנימי בין הראש (mind) לגוף בשיעורי טכניקה יוצרים כוריאוגרפיה של תנועה אישית והשראה, חיבור למקום פנימי בגוף ועד לגילוייו בחוץ בריקוד בגוף הנע במרחב. מילים ודימויים בשיעור הופכים לקודים סומטיים, אלו הם תבניות מוכרות הנשמרות בגוף כזיכרון, ומתחברות לכוריאוגרפיה רישומית פנימית (Lorin, 2011).

מודעות (Awareness)

מודעות משמעה תשומת לב של האדם אל עצמיותו: רגשותיו, מחשבותיו, צרכיו ותשוקותיו. למודעות משמעויות שונות והיא משמשת מספר דיסציפלינות. ניתן להיות מודע לאירוע כלשהו באופן חלקי, באופן תת־מודעתי או מלא. מודעות יכולה להתמקד באירוע פנימי, כמו תחושה נעימה, או באירוע חיצוני באמצעות תפיסה חושית. בשפה העברית המילה מציינת גם את הנוכחות של מידע בזיכרון

לצאת מהקופסה - בלט עכשווי לבוגרים הצעות לעדכון הוראת הבלט לבוגרים 20+, סטודנטים למחול ואנשים

השאלות אשר התעוררו במהלך השיעורים פיתחו את דרך עבודתי.

- כיצד יש ללמד סטודנטים/בוגרים את טכניקת הבלט לחקר את תנועותיו לפי טכניקה בנויה?
- כיצד אנו משתחררים מהאיזאל הגופני בתפיסת הבלט ומקבלים החלטה לעבוד מתוך מודעות לגופנו וקבלתו כפי שהוא?
- כיצד קהילת הבלט תיראה כאשר מודעות דרך תנועה תשולב פדגוגית בבלט לבוגרים (שם).

״לצאת מהקופסה״ זו התשובה המטאפורית שלי להרגיש את טכניקת הבלט כדבר אפשרי ולא כבעיה׳ או כקופסה סגורה לעילית הרקדנים.

סומטיקה (Somatic)

חינוך סומטי טומן בחובו התערבות בלימוד, בחינוך (educational intervention) המערך דאגה עצמית (self-care) ומציע העצמה עצמית ככלי לחן וחסד (grace). הבקשה היא להתייחס לאדם שבגוף ולא לגוף שבאדם. חינוך זה מעודד את התפיסה להגיע להישגים אישיים (achieve) במקום הצורך להצל״ח (success). להגביר את המודעות למה שקורה ולשאוף לעשות זאת בפשטות יתרה.

מודעות הגוף קשורה להכרת הגוף ולשליטה במצבים פנים גופניים, למשל, הרגשת הדופק של עצמי, החזקת גוף, שימת לב לכל חלקי הגוף, יציבה נכונה, נוכחות וריכוז בנשימה. הגוף הרוקד לומד ומפיק ידע מצטבר. הכניסה למרחב פנימי תרתי משמע – הסטודיו מאפשר צייתנות נזירית לאימון אקטיבי משותף עם מרחב פנימי, חושי, גופי ותנועתי.

מודעות לעדכון הצרכים המתפתחים בהוראת הבלט לאור התקופה ודרישותיה תתבטא במעבר מנישות פורמליסטיות המתבססות על תפיסה אסתטית צורנית בתחילת המאה ה־20 אל עבר הקשבה פנימית במאה ה־21. היא מתארת את חקירת אנשי המחול המערביים המאמנים עצמם להרחבת יכולתם החושית והתודעה אל מעבר התנועה עצמה. לדברי בורדייה (2005, 117) דווקא כחלק מחוקים ונורמות של היררכיה, סדר ושיטה מתוך פדגוגיה ומרחב ברורים העומדים בזיקה למסורת, ניתן לאפשר הביטוס חדש לשדה.

מתודולוגיה

במחקר הנוכחי איעזר בתאוריית מחקר איכותני שמאפשרת לי כמורה להתבונן על הכיתה בזמן אמת, לצפות במצב מורכב שבו משתנים מאפיינים רבים, שלא ניתן

בית הספר למחול, קרית טבעון, צילום: דניאל רולידר

Dance School, Kiryat Tivon, photo: Daniel Rolider

לבודדם והם אינם ברי שליטה. אני מעורבת במחקר תוך כדי ההוראה, מזהה בעיות העולות במהלך הפרקטיקה, נוצר תהליך הבנה ולאחר מכן התמודדות איתן. כך אני משפרת את הוראתי ויוצקת תוכן רחב ועמוק משיעור לשיעור, ובעצם היויתי מנסה להסביר ולשתף זאת אני יוצרת תהליך פרקטי־רפלקטיבי־שיטופי (צלרמאייר, 2011).

אינטואיציה אינדיבידואלית היא מקור ראשוני עשיר בעל הבנה סובייקטיבית במחקר האיכותני. אינטואיציה היא תהליך פרטי אשר מקשה לשכנע את הקורא למתודולוגיה שלו וזו הבעיה בנייתוח זה. כדי לבסס ניתוח אינטואיטיבי יש לחזקו על ידי מתן תוקף במציאות (Firestone, 1982).

הפרויקט

הפרויקט בוצע ונחקר בשני מקומות במקביל, האחד באקדמית גליל מערבי בעכו, והשני במסגרת לא פורמאלית בבית הספר למחול בקריית טבעון. כאמור, המחקר פונה לבוגרים בני 20 פלוס הבאים ללמוד בלט בשני אופנים: הראשונה היא קבוצת סטודנטיות שנה א׳ ונ׳ במסלול לתואר ראשון בתיאטרון מחול באקדמית גליל מערבי׳ בעכו. אני פוגשת אותן בסטודיו לשיעור בוקר פעם בשבוע, כאשר בשיעור זה אני משלבת ידע תאורטי ומעשי בבלט כחלק מתוכנית הלימודים שלהן. השתתפות חובה %80.

הקבוצה השנייה מורכבת מאנשים, מסגרת לא פורמלית שאינה דורשת ידע קודם כתנאי להשתתפות בשיעורי הבלט. מספר המשתתפים נע בין ארבעה לתשעה אנשים מגילאי 20 עד 60 פלוס, טווח הגילאים רחב וטווח רמות הידע כמספר המשתתפים. יש גברים ונשים שמתחילים ומתקדמים המגיעים יחד פעם בשבוע למשך שעה וחצי לשיעור ערב להנאתם האישית בבית הספר למחול של קריית טבעון. ההשתתפות נתונה לבחירה, ישנו גרעין קבוצתי קבוע ומספר משתתפים אורחים בכל פעם.

